ושרתון ויהבון לר' חזקיה קטר פורתיה לפורתיה ושרתון וערק א"ל ומה בידך. אמר ר' חנינא [ה]אף מי שהיו מימיו על כתיפו הרי זה קורא את שמע ומתפלל. רב חונא אמר קרית שמע ותפילה אינן צריכות כוונה. א"ר מנא קשייתה קומי ר' פינחס ואפי' תימר קרית שמע צריכה כוונה תפילה אינה צריכה כוונה. א"ר יוסי קיימתיה כיי דמר ר' יעקב בר אחא בשם ר' יוחנן הגיעוך סוף מלאכת המים שאינם מחוורין דבר תורה:

הלכה ו מתני' [א] *חתן פטור מקרית שמע לילה הראשון עד מוצאי שבת אם לא עשה מעשה. מעשה בר"ג שנשא וקרא לילה הראשון אמרו לו תלמידיו לימדתנו רבינו שחתן פטור אמר להם איני שומע לכם לבטל ממני מלכות שמים אפי' שעה אחת:

גמ' ר' אלעזר בן אנטיגנוס בשם ר' אליעזר בי ר' ינאי זאת אומרת [ב] *שמותר לבעול בעילה בתחילה בשבת. א"ר חגיי קומי ר' יוסה תיפתר באלמנה שאינה עושה חבורה. א"ל *והא תנינן [ג] ארבעה לילות אית לך למימר ארבעה לילות באלמנה. א"ר יעקב בר זבדי קשייתה קומי ר'

ושרתון. כמו ולרתון והשי"ן מתחלף בלד"י שהן ממולא אחד כלומר שנררן ונתנום לר' חזקיה לפקדון והיה רוצה לידע איך יתנהג: קטר פורתיה לפורתיה. ור' חזקיה הוסיף בקשרים וקשר מקצת הכיס או המטפחת שהיו בתוכו קשרו קצתו אל קצתו: ושרתון וערק. כלומר ונררן היטב ונבלעה. ערקא לצוטה מלישנא ערקתא דמסאנא והניחס כך ולא תפסן בידו: א"ל ר' יעקב ומה בידך. ומה אתה עושה עם הכתוב בידך והיכן קיימתה אותו שהרי למדנו שאף על פי שהם צרורין ובלבד שיהו בידך א"כ ומה בידך שלא הועלת כלום והרבה יש בהש"ס כענין זה: אף מי שהיו מימיו על כתפיו. במי חטאת קאמר הרי זה קורא את שמע ומתפלל ולא חיישינן להיסח הדעת וקס"ד מפני שאינן צריכין כוונה וכדמפרש רב הונא ואין מסיח דעתו ממימי החטאת: קשייתה. הקשיתי לפני ר' פנחס דאפי' תימר קריאת שמע אינה צריכה כונה. כל"ל תפילה אינה צריכה כונה בתמיה הא אנן תנן האומנין קורין קריאת שמע בראש הנדבך אבל לא תפלה מפני שצריכה כונה: א"ר יוסי קיימתיה. להא דר' חנינא כהאי דאמר ר' יוחנן: הגיעוך. כלומר על כרחך היינו טעמא שסוף מלאכת המים והיינו שנושאן על כתיפו אחר המילוי כדי לקדשן וזהו סוף מלאכת המים שהמילוי תחילת מלאכה היא א"כ סוף מלאכת המים סוף הדבר שהמים נפסלין במלאכה אחרת: שאינם מחוורים דבר תורה. כלומר אינם מחוורין בדין זה מן התורה שהנושא אותן פוסל אותן במלאכה כזו אלא שחכמים גזרו בהן ופסלו מי חטאת שעשה עמהן מלאכה ולפיכך הקילו להיות קורא ק"ש ומתפלל:

הלכה ו מתני' חתן. שכנס בתולה פטור מק"ש בלילה הראשון משום דטריד שמא לא ימצאנה בתולה א"נ שמתיירא שמא יעשה כרות שפכה בבעילתו וטרדה דמצוה היא ורחמנא אמר ובלכתך בדרך בלכת דידך הוא דמחייבת הא דמצוה פטירת: אם לא עשה מעשה. אם לא בעל עד מוצאי שבת שהן ד' לילות טריד מכאן ואילך לבוגם בה ותו לא טריד ואע"פ שלא עשה מעשה חייב בק"ש: מעשה בר"ג וכו'. קמ"ל אם אדם גדול הוא ובטוח בעצמו שיכול להתכוין והוא ראוי ליטול את השם כבסוף פרקין הרשות בידו: **גמ'** זאת אומרת. מדקתני עד מוצ"ש אם לא עשה מעשה א"כ לילי שבת ג"כ בכלל ש"מ שמותר לבעול להבתולה בתחילה בשבת: תיפתר באלמנה. ממתני' דהכא ליכא למישמע מינה דאיכא למי"ז דתיפתר באלמנה דלא שייכא בה חבורה ואימא אפי' כונס את האלמנה פטור מק"ש דמיהת טריד ועוסק במצוה הוא: א"ל והא תנינן ארבעה לילות. כלומר נהי דממתני' דהכא מדחית לה ואוקימתה באלמנה מתני' דנדה מאי איכא למימר דתנינן התם בר"פ תינוקת דאם הגיע זמנה לראות קאמרי בית הלל נותנין לה עד מוצאי שבת ארבעה לילות לתלות בדם בתולים וכי אית לך למימר התם נמי ד' לילות באלמנה אלא לאו ש"מ דשרי למיבעל בתולה בשבת: קשייתה קומי

ר'

עין משפט
נר מצוה

ס
א מיי' פ"ד מהל' ק"ש הל"א סמ"ג עשין יח טוש"ע או"ח ס' ע סעיף ג

סא
ב מיי' פ"ס מהל' שבת הל"ד סמ"ג לאוין סה עשין מח וטוש"ע שם סי' רפ סעיף ב טוש"ע אה"ע סי' סג סעי' א

סב
ג מיי' פ"ה מה' איסורי ביאה סי"ע

מסורת
הש"ס

נדות טז. כתבות ו:

שם ו.

שם. נדה יא. סד

גליון
הש"ס

[ה]אף מי שהיו מימיו כו'. הרב מוהרא"פ ז"ל נדחק מאוד בכוונתו ובפרט במה שסיים הגיעוך סוף מלאכת המים וכו'. אבל שארנו הגאון מוהרא"י ז"ל בסוף קונטרסו לשקול הדעת ביאר ביאור מרוות דקאי לענין מי חטאת. וגם במה"פ כיון לזה:

מראה הפנים

אסור וה"נ במעות אע"פ שהן צרורין בידו אסור ומטעמא שמא יפלו ויאבדו אלא דלדעת הרמב"ם א"א לפרש הכי דהא קאמר התם ולא ייחן בהם לא שינת קבע ולא שינת עראי והכי הוא ז"ל פסק בפ"ד מהל' תפילין הל' ע"ז היו צרורין בידו מותר לישן בהם אפילו שינת קבע וכבר זכרתי מזה לעיל בהלכה ב' ד"ה ישן בהם שינת עראי ע"ש וצ"ל לדעתו כתי' התוס' בדברי שמואל ומה שאמר שמואל דבריו ה"מ דלית ליה לחלק כמו דמחלק הכא ולפיכך סתם ופסק דלא יאחז מעות בידו ובענין דינא דפקדון דקאמר הכא כפ' המפקיד אמרן כספים אין להם שמירה אלא בקרקע וכל חלוקי דינים הנאמרים בזה מבואר הוא במקומו בחיבורי בסדר נזיקין פרק הנזכר:

אף מי שהיו מימיו על כתיפו וכו'. בפ"ז דפרה תנן מי שהיו מימיו על כתפו והורה הוראה והראה לאחרים את הדרך והרג נחש ועקרב ונטל אוכלין להצניע פסול וכו' א"ר יהודה זה הכלל כל דבר שהוא משום מלאכה בין עמד בין לא עמד פסול ודבר שאינו משום מלאכה כגון הורה ומראה את הדרך עמד פסול משום היסח הדעת ואם לא עמד כשר. ומשמע דר' יהודה לפרש קאתי וכך הלכה וכ"כ הרמב"ם ז"ל ריש פ"ח מהל' פרה מי שהיו מימיו על כתפו ועמד והורה הוראה לאחרים או שדן דין וכו' המים פסולין והיינו דקאמר הכא לענין דין דק"ש ותפלה דרב הונא דקאמר שבשניהם אינן צריכין כונה ואין כאן משום מלאכה דיכול לקרות ולהתפלל כשהוא מהלך והקשה על זה ר' מנא דהא מיהת תפלה בעי כוונה ואפי' תימר וכו' כדפרישית ועוד הא גם ק"ש צריכה כונה והיינו בפסוק ראשון דלכ"ע בעי כונה וכן אינו יכול לקבל מלכות שמים כשהוא מהלך כדאמר הכא בריש פרקין אם היה מהלך עומד והסכימו כל הפוסקים לזה א"כ כשיעמוד בפסוק ראשון יפסלו המים משום היסח הדעת ומשני ר' יוסי דבאמת א"א לקיים דברי ר' חנינא אלא כהאי דא"ר יוחנן דסוף דבר מלאכת המים שפוסל בחטאת אינם מחוורים מדברי תורה והיינו דוקא מלאכה כזו שאינה בגוף המים ואינם נפסלין אלא משום היסח הדעת שהוא מדרבנן אבל מלאכה גמורה שהיא בגוף המים פוסלת מן התורה כדדרשו בספרי למשמרת למי נדה כשהן שמורין ממלאכה מי נדה הן ומביאו הרמב"ם ז"ל בפירושו סוף פ"ד דפרה ובחיבורו ריש פ"ז כתב המלאכה פוסלת במים קודם שיתקדשו ואינה פוסלת בהזאה ודברים אלו דברי קבלה הן. וידוע דמה שהוציאו חז"ל מדרש הפסוק קורא הוא ז"ל דבר קבלה ודבר שאינו אלא משום היסח הדעת כגון הסיח דלעיל שאינה נעשית בגוף המים וכהסיא דהקל כנגדן בגיטין דף כ"ג ע"ב מדרבנן הוא וכדמחלק התם הא דאסח דעתיה הא דלא אסח דעתיה וכל שהוא משום היסח הדעת בכל מקום אינה אלא מדרבנן כמבואר זה בכמה מקומות בש"ס וכיון שכן הוא בק"ש דפסוק ראשון דאורייתא הוא לא גזרו רבנן זהו טעמא דהאי דינא הכא והואיל דפשוט הוא לא הזכירו הרמב"ם לדין זה גבי ק"ש:

תיפתר באלמנה. לאו לקושטא דמילתא קאמר דהא באלמנה ליכא טרדא אלא מצוה הוא דאיכא ואנן טרדא דמצוה בעינן למיפטר מק"ש וכהסכמת הפוסקים דמצוה דלית בה טרדא חייב בק"ש כדמוכח מסוגיא דהתם דתרווייהו בעינן אלא הכא לדחיה בעלמא קאמר דמנא לך למידק האי דינא מהמתני' דמותר לבעול בתחילה בשבת דילמא באלמנה מיירי ואימא לך דהה"נ דאפי' במצוה דלאו טירדא פטור הוא מק"ש והלכך מדייק ליה ממתניתין דתינוקות והכי קאמר נמי בבבלי שם דמוצאי שבת דקתני התם הא קמ"ל דשרי למיבעל לכתחילה

פירוש מבעל ספר חרדים

לקושכן כו: קטר פורתיה לפורתיה ושרתון וערק. כלומר דהוה רותב האזור נר מאוד והיה קושר מעט שלא ישמטו ויפלו ולא הועיל לו דסוף הותרו כלומר הרותב כשמע הותר מהקשר וערק כלומר נשמט ונפלו הפרוטות לאיבוד: א"ל ומה בידך. ראה ר' אחא לר' חזקיה מצטער על איבוד הפרוטות שמא הייב לפרען א"ל אל תצטער דפטיר אתה דמה היה בידך לעשות אנוס אתה: אמר רבי חנינא אף מי שהיו מימיו על כתפו וכו'. אברייתא דלעיל קאי דקתני שבמשאוי ארבע קבין על כתפו כדי להתפלל אילו היה המשאוי כד מים או שאר משקין אכתיפו שרי דסתמא קתני משאוי וכל משאוי בכלל מדלא מפליג ולא תימא כיון דדעתו עליהם שלא ישפכו אסור: רב הונא אמר ק"ש ותפלה וכו'. מתמה אהאי דיוקא דברייתא דמשמע מינה אפי' משאוי מים שרי כדאמר ר' חנינא וכי אין צריך כוונה לקרית שמע ולתפלה: ואפילו תימר קרית שמע אין צריך כוונה וכו'. אפילו נקל בכוונת קרית שמע מדשרי בברייתא לישא משאוי יתר על ד' קבין בקרית שמע וכמשנתנו האומנין קורין בראש האילן. תפלה אינה צריכה כוונה בתמיה הא תנן מה שאינן רשאין לעשות כן בתפילה ותירץ רבי יוסי דקיימא לברייתא בסוף מלאכת המים כלומר כפועל שכבר הורגל לישא מים בכתף ואין צריך ליתן לב כל כך ומה שאמר הגיעוך וכו' הכי פירושו אעפ"י שאני מתרץ לך בסוף מלאכת מ"מ אי ק"ש ותפלה הוו דבר תורה וודאי לא הוה שרינן לישא מים והוא קורא ומתפלל דוודאי כוונת הלב רעועה דמ"מ לבו אמימיו קצת אלא על כרחך ק"ש ותפלה דרבנן ניניהו והקילו בזה. לזה היה ספק בין האמוראין אי ק"ש ותפלה דבר תורה או דבר סופרים וקאמר השתא ר' יוחנן דאע"פ שאנו מתרצין הברייתא בסוף מלאכת המים ואעפ"י כן דברי ברייתא אלו דסוף מלאכת המים הגיעוך והכריחוך לומר שאינן מחוורין דבר תורה כלומר שאין ק"ש ותפלה מחוורין ומבוררין מדין תורה אלא מדברי סופרים הם וכל הפסוקים שהביאו התנאים מן התורה אסמכתא בעלמא הם. ויש לפרש האי שמעתא בענין אחר. דהא דאמר ר' חנינא אף מי שהיו מימיו על כתיפו קאי אהא דתנן במסכת פרה פ"ז משנה תשיעית מי שהיו מימיו על כתיפו והורה הוראה והראה לאחרים את הדרך והרג נחש ועקרב וכו' פסול שצריך שלא יסיח דעתו מעת שאיבת המים עד שעת שיטיל בהם אפר פרה ומשנה זו כתבה הרמב"ם ריש פ"ח מהלכות פרה אדומה. והשתא קאמר רבי חנינא דהא דתניא לעיל הכתף אע"פ שמשאו על כתפו הרי זה קורא קרית שמע ומתפלל וכו' ואם היה עליו משאוי של ארבע קבין מותר קאמר השתא שזו מלא ברייתא אחרת שבשנית אחר זאת שאומרת לשון זה אף מי שהיו מימיו על כתיפו הרי זה קורא קרית שמע ומתפלל כלומר ולא נפסלו המים בכך ובשיעור מים של ד' קבין מיירי ועלה קאי אף. והקשו עליה שהרי ע"כ קרית שמע ותפלה צריכין כונה ולפחות תפלה מוכרחת שיהיה בכוונה והרי ועל ידי הכוונה מסיח דעתו מן המים ונפסלו ותירץ רבי יוסי כי הוא מייסב הברייתא במה שאמר ר' יוחנן במקום אחר דאין היסח הדעת פוסל במים אלא בתחלה מעת שאיבתן ומילויין והולכתן אל המקום אשר יש בו אפר הפרה ויטיל בהם האפר אבל בסוף מלאכת המים כלומר אחר שהטיל בהן האפר אם מלאן עוד על כתיפו והוליכן למקום אחר אין היסח הדעת פוסל בהן הידוע זה השמיענו ר' יוחנן על קושיא אחרת ואמר עליה הגיעוך כלומר קושיא זו הכריחו אותך לומר שאין היסח הדעת פוסל בסוף מלאכת המים שאין מחוורים דבר תורה כלומר אין לנו ראיה מן התורה שאחר הטלת האפר שיש צורך שיהיו המים מחוורין נקיים ומלובנין מהיסח הדעת הפוסל ומשמיר המים קודם הטלת האפר וזה הלשון משל הוא ולא נודע לנו היכא איתמר הא דרבי יוחנן ור' חנינא בא לתרץ ולייסב הברייתא בהא דרבי יוחנן הכי קאמר דאף מי שהיו מימיו על כתיפו בסוף מלאכת המים אחר שהטיל האפר בהם יכול לקרות קרית שמע ולהתפלל וכוונה כמצותן ואינו חושש שלא נפסלו המים בכך וכן כתב הרמב"ם בפ"ז מהלכות פרה אדומה לעולם המלאכה פוסלת במים עד שיטיל להם את האפר הטיל את האפר ונתקדשו ונעשה מי נדה אין המלאכה פוסלת בהן אלא המוליך המים המקודשין מערה אותן מכלי לכלי והוא עוסק במלאכה אחרת אין בכך כלום עכ"ל: מתני'. חתן פטור מק"ש וכו'. בתולה נשאת ליום הד' וכל אותן ג' ימים וד' לילות לבו טרוד במחשבת מצוה דירא שמא יעשה כרות שפכה אבל אחר עבור זמן זה אע"פ שלא עשה מעשה כבר מתיאש מן הדבר ואינו טרוד וחייב. כן כתב ה"ר יונה. ורמב"ם פירש דטרוד שמא לא ימצאנה בתולה: גמרא. זאת אומרת דמותר לבעול וכו'. ולא מיהפר משום חבורה או משום פותח פתח דהוי כבנין והכי פסיק הלכתא בפרק קמא דכתובות בבבלי וזאת אומרת מדקתני פטור לילה הראשון עד מוצאי שבת אם לא עשה מעשה משמע דהיה אפשר לעשות מעשה בכל אלו הד' לילות אי נמי מדפטר ליה ליל שבת ואי אסור לבעול בשבת אותה הלילה מיהא לחייב דלית ליה בה טירדא: ודחי ר' חגי דילמא מתני' מיירי בין בבתולה בין בבעולה וטרוד שמא יארע לו איזה מקרה שלא יוכל לבעול ומשום בעולה נקט עד מוצאי שבת: אמר ליה והא תנינן. בברייתא חתן פטור מק"ש עד מוצאי שבת ד' לילות ואי באלמנה קאמר הא תנן בפ"ק דכתובות דאלמנה נשאת ליום החמישי והיכן ד' עד מוצאי שבת אלא ע"כ לא מיירי באלמנה אלא דווקא בבתולה ומשום טירדא דכתיבנא והכי תני בהדיא בבבלי הכונס את הבתולה פטור ואת האלמנה חייב דלא טריד: אמר ר' יעקב בר זבדי וכו'. הקשיתי

לפני

שנויי נוסחאות (פו"ז) ק"ש צריכה כוונה תפלה אינה צריכה נמצי"ל ק"ש אינה צריכה כוונה תפלה צריכה. (פוי"ח) בעילה בכי"ל ליתא.

חדושי רד"א

א"ל ומה בידך כו'. נ"ב נ"ל דהאי א"ל ומה בידך חזקי' אמר לר' יעקב ב"א כן ומה בידך כלומר היכן מעותיך שהיה מאבדן בחנם כי לאחריו בכל ענין מותר להתפלל דחזקיה אזיל לשיטתו לקמן (סוף ח"ס) אמר חזקי' כל מי שהוא פטור מדבר ועושהו נקרא הדיוט, ומש"ה סובר חזקי' דהיכל בת שאול מיחו בה חכמים ואשתו של יונה הושבה.!? והאי דא"ל חזקי' בלשון ומה בידך, דוגמא לזה מצינו במס' סוכה בבבלי (דף כ"ג ע"א) מעשה בר"ג ור"ע שהיו באין בספינה וכו' נשבה הרוח ועקרתו א"ל ר"ג עקיבא היכן סיכתך: **באלמנה** ד' לילות כו'. נ"ל בשלמא אי מיירי בבתולה שייך למימר ד' לילות משום דם בתולים ודם המכה אבל באלמנה לא שייך זה: **קושייתי** קומי ר' יוסי. נ"ל אדר' חגי קאי דמוקי למתני' באלמנה, אבל בתולה אסור לבעול בשבת, וע"ג מקשה מה בין זה לשובר חבית וכו':

עמודי ירושלים

הגיעוך סוף מלאכת המים שאינן מחוורים ד"ת. עי' שו"ת משכנות יעקב (חא"מ סי' ע"ט) שכ' דמזה מוכח דלהירושלמי אינו ברור דק"ש ד"ת ע"ש. אולם לפי מה שפי' דברי הירושלמי בקונטרס ר' חיים יונה דהכוונה דהיסח הדעת במי חטאת אינו מה"ת א"ש דלא מוכח מידי מהירושלמי אם ק"ש אינו ד"ת וז"ב:

טוב ירושלים

הגיעוך סוף מלאכת המים שאינם מחוורין דבר תורה. עי' פ"מ ומה"פ שכ' דהא דאסור לעשות מלאכה במי חטאת הוא מה"ת אבל בהיסח הדעת אינו מה"ת, ולענ"ד מדקאמר שאינם מחוורין ד"ת ולא בקיצור אינם ד"ת משמע דדוקא בהדיא אינו מפורש כמו בכ"מ דנקיט בגמרא זו לשון, "מחוור" והיינו דהוא הלמ"מ וכמש"כ בשם הרמב"ם דלאסור להסיח דעתו ממנו ולהכי נ"כ אסור לעשות מלאכה משום דמסיח דעתו ממנו וכה"ג בשחיטת פרה אדומה דקיי"ל שאסור להסי"ד ממנה הוא מה"ת עי' בבלי יומא מ"ב א'. וחולין ל"ב א', ורק י"ל דהכתוב מסרן לחכמים בענין הסח"ד כמה הוא וא"כ י"ל דשיעור ק"ש ותפלה מותר, אך לפמש"כ בח"ת פ' עקב בשם הגר"א אחי הגר"א ז"ל דכ"מ שנאמר בתורה שמירה אסור